

Marchwiński, Roman

Deklaracje podatkowe Nowego Miasta Braniewa i Reszla z 1572 roku

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 467-475

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROMAN MARCHWIŃSKI

DEKLARACJE PODATKOWE
NOWEGO MIASTA BRANIEWA I RESZLA Z 1572 ROKU

Publikowanie archiwaliów skarbowych dla Warmii biskupiej z drugiej połowy XVI wieku, okresu świetnej prosperity biskupstwa, wydaje się jak najbardziej celowe. Stan zachowania tego typu przekazów źródłowych nie jest jednak zbyt zadowalający. Niewiele bowiem z tego czasu zachowało się interesujących materiałów skarbowych, dających informacje reprezentatywne w porównaniu dla pozostałych ziem Rzeczypospolitej. Znaczna część zachowanych do dzisiaj materiałów skarbowych została już opublikowana. Należy tutaj wymienić przede wszystkim publikacje Hansa Schmaucha¹ oraz Mariana Biskupa² i innych.

Pomimo pewnego, w większości uzasadnionego, pesymizmu co do stanu zachowania materiałów skarbowych, podstawę źródłową do badań nad stosunkami społeczno-gospodarczymi, osadnictwem, strukturą agrarną i podobnymi problemami Warmii biskupiej w drugiej połowie XVI wieku, można poważnie poszerzyć przez zwrócenie baczniejszej uwagi na zasób aktowy Archiwum Diecezji Warmińskiej w Olsztynie, przechowywującego podstawowy zręb produkcji aktowej kancelarii biskupiej oraz kapitulnej. Zwłaszcza wiele tutaj mogą powiedzieć główne serie ksiąg wpisów obu kancelarii — *acta episcoporum* i *acta capitulorum*, rejestry czynszów komornictw biskupich i kapitulnych, wizytacje diecezjalne oraz niemal zapomniane *Descriptio episcopatus Varmiensis* Marcina Kromera⁴. Wydaje się także, że dalsze uważne kwerendy źródłowe w pozostałych krajowych archiwach, bibliotekach i muzeach mogą dorzucić niekiedy nawet interesujące materiały. Tego rodzaju kwerendy

¹ H. Schmauch, *Ermländische Steuerregister des Jahres 1579*, Zeitschrift für die Geschichte und Altertumskunde Ermlands, Bd. 24, 1932, ss. 211—227; tenże, *Ein Steuerregister der Altstadt Braunsberg vom Jahre 1579*, ibidem, Bd. 25, 1935, ss. 464—473.

² M. Biskup, *Deklaracje podatkowe miast warmińskich z roku 1572*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, nr 3, 1962, ss. 616—620.

³ Zob. drobne publikacje: W. Małcużyńskiego, *Kilka kartek ze statystyki skarbowej XVI w.*, Ekonomista, t. 3, 1902, tab. 4; R. Marchwińskiego, *Rozliczenie ekonomy Neumana z łanowego i akcyzy Warmii biskupiej (1581—1587)*, Rocznik Olsztyński, t. 8, 1968, ss. 187—198, oraz niedawną edycję źródłową Z. Guldona i J. Powierskiego, przydatną również dla interesującego okresu; Z. Guldona, J. Powierski, *Rewizja łanów warmińskich z 1615 roku*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, nr 3, 1970, ss. 245—281.

⁴ Archiwum Diecezji Warmińskiej w Olsztynie (dalej w skrócie: ADWO) B 1, vol. 1—2. Niegdyś trzytomowy *Opis biskupstwa warmińskiego z r. 1583—1584* stanowi jedno z najpoważniejszych dzieł M. Kromera z czasów jego rządów na Warmii. Dzieło to w części posiada charakter prawno-historyczny (opis instytucji biskupstwa) a przede wszystkim generalnej wizytacji biskupstwa, której budowa i sposób reda-

należałoby rozpocząć od prześledzenia dawnych inwentarzy archiwalnych tych archiwów, w których akta warmińskie winny były się zachować.

Jeśli chodzi o warmińskie materiały skarbowe z drugiej połowy XVI wieku to występowania ich trzeba się głównie spodziewać w historycznym dzisiaj Archiwum Podskarbińskim Krakowskim⁵, wchodzącym obecnie w skład zasobu Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie. Do tego bowiem Archiwum po 1569 r. systematycznie napływały akta skarbowe administracji biskupiej i kapitulnej oraz miast warmińskich zawierające wyszczególnienie różnych podatków płaconych z Warmii na podstawie uniwersałów poborowych uchwalanych na sejmach Rzeczypospolitej. O niektórych tych aktach nawet dokładne informacje przynosi pierwszy szczegółowy inwentarz Archiwum Podskarbińskiego Krakowskiego spisany w zamku warszawskim w 1765 roku przez sekretarza Komisji Skarbu Koronnego, Franciszka Celińskiego i Macieja Łączyńskiego po przewiezieniu akt tego Archiwum z Krakowa do Warszawy⁶. W dziale *Libri seu registra tariffarum* inwentarza pod rokiem 1572 występuje 18 pozycji rejestrów skarbowych miast warmińskich: Pieniężna (Melzka), Olsztyna, Jezioran, Braniewa (Stare i Nowe Miasto), Dobrego Miasta, Lidzbarka Warmińskiego, Reszła, Barczewa (Wartenburga), Fromborka i Biskupca⁷. Z opisu

gowania wysoce przypomina koronne lustracje królewsczyzn z drugiej połowy XVI wieku. Jak dotąd *Descriptio episcopatus Varmiensis* nie wzbudziło w literaturze większego zainteresowania (por. *Bibliografia Literatury Polskiej*, Nowy Korbut, t. 2, Warszawa 1964, ss. 412—419; H. Barycz, *Kromer Marcin*, Polski słownik biograficzny, t. 15, 1970, ss. 319—325, gdzie brak o tym najmniejszej nawet wzmianki. Ostatnio szczegółowiej wykorzystał dzieło Marcina Kromera, bp J. Oślak, *Z życia eucharystycznego na Warmii w drugiej połowie XVI wieku*, Studia Warmińskie, t. 6, Olsztyn 1969, ss. 5—23. Wstęp do *Opisu Warmii* opublikował F. Hipler — *Varmiensis Episcopi Domini Martini Cromeri Proemium (operis de Episcopatu Varmiensi)*, Monumenta Historiae Varmiensis, Bd. IV, Brunsberg 1872, ss. 236—246.

⁵ Archiwum Podskarbińskie Krakowskie istniało przy urzędzie podskarbińskim w Krakowie od końca XIV do początku XVII wieku. Zob. J. Karwasinska, *Odtworzenie archiwów dawnej Rzeczypospolitej*, Pamiętnik V Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Warszawie, 28 XI do 4 XII 1930 r., I. Referaty, Lwów 1930, ss. 169—179; też, *Archiwa Skarbowe Koronne i Obojga Narodów*, Rocznik Komisji Historycznej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, t. 1, z. 2, Warszawa 1927, ss. 5—11 i tab. I.

⁶ Archiwum Głównie Akt Dawnych w Warszawie (dalej w skrócie: AGAD), tzw. Metryka Litewska, VIII, 9 (*Index munimentorum et librorum ex Archivo Cracoviensi anno 1765 Varsaviam transportatorum*). Drugi znany egzemplarz tego inwentarza zaginął podczas ostatniej wojny, (por. J. Karwasinska, *Archiwum skarbowe dawnej Rzeczypospolitej*, Straty archiwów i bibliotek warszawskich w zakresie rękopiśmiennych źródeł historycznych, t. 1, Archiwum Głównie Akt Dawnych, Warszawa 1957, s. 76).

⁷ AGAD, tzw. Metryka Litewska, VIII, 9, k. 46 v-47v: „Melsak. Kwity wypłaconych poborów z miasta pruskiego nazwanego Melsak ... No 537; Alenszteyn. Kwit wypłaconych poborów z miasta Alenszteyn ... No 539; Zeburg. Kwit wypłaconego poboru, alias szos nazwanego, z miasta Zeburg ... No 540; Melsak. Kwity wypłaconych poborów, alias szos z miasta Melsak i wsiów do niego należących ... No 541; Brunsberg. Kwity wypłaconych poborów, alias szos z miasta Brunsberg ... No 542; Zeburg. Regestr wypłaconego poboru, alias szos z miasta Zeburg ... No 543; Wormedyt. Regestr wypłaconego poboru i czopowego z miasta Wormedyt ... No 544; Grudziądz (sic!). Regestr wypłaconego poboru, alias szosu z miasta Gudzstad i wsiów do tegoż jurysdykcji należących ... No 545; Helzberk. Regestr wypłaconych poborów z miasta Helzberk i wsiów do niego należących ... No 546; Wormedyt. Regestr poboru wybranego z miasta Wormedyt i wsiów ... No 547; Gutzstad. Regestr wybranego poboru z miasta Gutzstad i wsi do niego należących ... No 548; Brunsberg. Regestr wypłaconej kontrybusji szos zwanej z miasta Brunsberg i wsi ... No 549; Rezl. Regestr wypłaconego poboru, alias szos z miasta Rezl i wsi do niego należących ... No 550; Wartenberg. Regestr wypłaconych kontrybusyj z miasta Wartenberg i wsi do

poszczególnych, przytoczonych w przypisie, pozycji inwentarza wynika, że w 1765 r. deklaracje podatkowe wszystkich miast warmińskich dotyczące szosu i czopowego wpłaconego w 1572 r. do skarbu królewskiego, znalazły się w obrębie Archiwum Skarbu Koronnego utworzonego w latach 1764—1765 przez Komisję Skarbu Koronnego dla akt Archiwum Podskarbińskiego Krakowskiego, Archiwum Podskarbińskiego Warszawskiego i Archiwum Skarbu Kwarciarnego⁸. Deklaracje te po 1795 r. podzieliły burzliwe koleje losów akt skarbowych dawnej Rzeczypospolitej. W XIX wieku częściowo z innymi staropolskimi archiwaliami skarbowymi zostały przekazane do Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie.

Trzy objęte inwentarzem deklaracje miast: Dobrego Miasta, Lidzbarka Warmińskiego i Starego Miasta Braniewa (wykazy szosu) odnalazł i opublikował Marian Biskup⁹. Pozostałe albo bezpowrotnie zaginęły, albo nadal, chociaż częściowo, są ukryte w złożonym zespole aktowym Archiwum Skarbu Koronnego w Archiwum Głównym. Za ostatnią ewentualnością przemawia fakt, że niedawno udało się odnaleźć w wymienionym zespole, a ściślej rzecz biorąc w jego dziale rzeczowym tzw. Rachunkach Królewskich, dwie następne deklaracje, dotyczące również szosu, miast Nowego Miasta Braniewa i Reszla. Deklaracje te znajdują się w oprawnych dissolutach skarbowych tego działu. Wydaje się, że niektóre przynajmniej deklaracje mogą być jeszcze przechowywane w obszernych dissolutach działu rejestrów poborowych, tym bardziej iż nie są one dotąd poprawnie zinwentaryzowane. Co do ostatniego bardzo pouczającego przykładu dostarcza, publikowana niżej, deklaracja podatkowa Nowego Miasta Braniewa. W pierwszej połowie XIX wieku archiwista Komisji Przychodów i Skarbu Królestwa Polskiego, Wojciech Kochanowski¹⁰ porządkując oddane jego opiece archiwalia skarbowe określił deklarację jako: „Roboty w Nowym Mieście Braunsbergu około zamku królewskiego”¹¹, gdyż w nagłówku odczytał mylnie *Schloss* zamiast poprawnie *Schoss*. Błąd Kochanowskiego przejęli późniejsi archiwiści i utrwaliли we współczesnych inwentarzach archiwalnych.

Niniejsza publikacja deklaracji podatkowych Nowego Miasta Braniewa i Reszla z 1572 r.¹² stanowi kontynuację wymienionej już edycji źródłowej Mariana Biskupa i ma na celu dorzucenie dalszych cennych informacji do poznania stanu miast warmińskich w drugiej połowie XVI wieku. Publikowane deklaracje związane z ogłoszonym na sejmie lubelskim w 1569 r., i dalej podjętym w roku następnym podczas obrad sejmu warszawskiego¹³, uniwersałem poborowym a zrealizowanym na Warmii z początkiem 1572 r., zawierają dla obu miast szczegółowe wycliczenie domów mieszkalnych, kramów, bud, czeladników, rzemieślników, komorników, uprawnych

niego należących ... No 551; Fraumberg. Regestr wyplaconych kontrybucyj z miasta Fraumberg ... No 552; Fraumberg. Regestr wyplaconych kontrybucyj z miasta Fraumberg ... No 553; Alszteyn. Regestr wyplaconego poboru z miasta Alszteyn i wsi do niego należących ... No 554; Biszoff. Regestr wyplaconego poboru z miasta Biszoffszteyn ... No 555.”

⁸ J. Karwasieńska, *Archiwum skarbowe*, ss. 77—78; J. Senkowski, *Akta skarbowe Rzeczypospolitej*, Archiwum Głównie Akt Dawnych. Przewodnik po zespolach, I, Archiwa dawnej Rzeczypospolitej, Warszawa 1958, ss. 50—51.

⁹ Zob. przyp. 2.

¹⁰ O pracach porządkowych i inwentaryzacyjnych Wojciecha Kochanowskiego przy archiwaliach skarbowych dawnej Rzeczypospolitej pisze J. Karwasieńska, *Archiwum skarbowe*, s. 72.

¹¹ AGAD, ASK, Rach. Król. 379, k. 183.

¹² Deklaracja podatkowa rady miejskiej Reszla nie posiada w tekście datacji, ale ponad wszelką wątpliwość można przypuszczać, że podobnie jak wszystkie znane dotychczas deklaracje pochodzi ona z marca 1572 r.

¹³ *Volumina Legum*, wyd. J. Ohryzko, t. 2, Petersburg 1859, ss. 102—108

184
Vom den Einwohnern der
anwesenden gassen gelegen
die zu 8 q² gegeben haben,
der feind 30 Markt am gelde

12 S.

Vom den Acker, und Erben
in den gassen die zu 4 q²
gegeben haben der feind
80 Markt am gelde

17 S.

Vom 34 Acker, und 15 morg
ist von Mannein, ist am
gelde 11 S. 5 q

Ryc. 1. Fragment deklaracji podatkowej rady miejskiej Nowego Miasta Braniewa
z 20 III 1572 r. — AGAD, ASK, Rach. Król. 379, k. 184

6 und von den Rechten
 2 1/2
 von dem Bismarck
 5 und 10 1/2
 von dem meinst und meinsten
 24 1/2
 von dem (wenn) konvergierenden der
 der (wenn) und (wenn) der (wenn)
 gehen (wenn) der (wenn) und (wenn)
 ist nicht (wenn) (wenn) (wenn)
 nicht (wenn) (wenn)
 (wenn) (wenn) (wenn) 8 1/2
 und dem (wenn) (wenn) (wenn)
 (wenn) (wenn) (wenn) (wenn) (wenn)
 (wenn) (wenn) (wenn) (wenn) (wenn)
 (wenn) (wenn) (wenn) (wenn) (wenn)

Ryc. 2. Fragment deklaracji podatkowej rady miejskiej Reszla z marca 1572 r. —
 AGAD, ASK, Rach. Król. 346, k. 7v

gruntów miejskich itp. Jak słusznie zauważył już Marian Biskup¹⁴, podatek objęty deklaracjami nie był tylko zwykłym szosem, ale również podatkiem od ośrodków przemysłowych i ludności parającej się przemysłem. Informacje zamieszczone w deklaracjach pozwalają na szacunkowe obliczenie ludności obu miast, poznanie siły rzemiosła miejskiego oraz rozwarstwienia społecznego mieszkańców¹⁵.

Deklaracje są także ilustracją dobrze zorganizowanej produkcji aktowej kancelarii miast warmińskich, która do dzisiaj zachowała się w bardzo okrojonym stanie¹⁶. Porównanie, na przykładzie deklaracji, rachunkowości miast warmińskich z tego typu produkcją aktową pozostałych miast pomorskich pozwala stwierdzić, że mieszczaństwo warmińskie na tym polu dotrzymywało kroku nawet bogatym patrycjuszom możnego Torunia. Deklaracje podatkowe sporządzili niewątpliwie zawodowi pisarze miejscy zatrudnieni przez rady miejskie. Szczęśliwie zachowane pieczęcie przy obu deklaracjach stanowią dość interesujący materiał uzupełniający do dalszych badań nad sfragistyką i heraldyką miast warmińskich¹⁷.

Z punktu widzenia rachunkowości skarbowej publikowane deklaracje ze względu na swoją kancelaryjną formę, sformułowania redakcyjne i sposób uwierzytelnienia są typowymi rekognicjami składanymi poborcom przez płatników wraz z wyszczególnioną sumą pieniężną. Tego typu zeznania podatkowe są charakterystyczne dla polskiej administracji skarbowej w ciągu XVI—XVIII wieku¹⁸. Rady miejskie Reszla i Nowego Miasta Braniewa złożyły deklaracje oraz należności do rąk wyznaczonego przez będącego jeszcze wówczas koadiutorem Marcina Kromera, poborca podatkowemu i ekonomowi biskupiemu Janowi von Hatten (Starszemu)¹⁹. Ten następnie dla uzyskania rozliczenia z pobranego szosu przedstawił je w kancelarii podskarbińskiej koronnej, gdzie pozostały jako dowody rachunkowe.

Przy wydaniu omówionych wyżej deklaracji podatkowych, w celu ujednoczenia edycji wszystkich deklaracji, przyjęto ten sam sposób i formę publikacji jaką zastosował uprzednio Marian Biskup. Podobnie zastosowano również te same zasady wydawnicze jeśli chodzi o pisownię zachowując ją w zasadzie oryginalną; zmodernizowano tylko duże litery i pominięto ostatnie litery na końcu wyrazów przy tych samych podwójnych spółgłoskach²⁰.

W tekście źródłowym występują skróty: Mk. = Marke (grzywna licząca 20 groszy) oraz Gr. = Groschen (grosz).

¹⁴ M. Biskup, op. cit., s. 617.

¹⁵ Wszystkie opublikowane deklaracje podatkowe stanowią pierwszorzędny materiał do, podjętych przez Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, prac nad słownikiem średniowiecznym i atlasem XVI-wiecznej Warmii

¹⁶ Kilkanaście ksiąg miejskich z terenu Warmii przechowuje obecnie Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Olsztynie oraz Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (w zbiorze archiwalnym *Archiwum Biskupstwa Warmińskiego*).

¹⁷ O potrzebie polskich badań nad heraldyką i sfragistyką miast warmińskich pisał Z. Lietz, *Herb Olsztyna*, Szkice Olsztyńskie. Praca zbiorowa pod red. J. Jasińskiego, Olsztyn 1967, ss. 43—49; tam też pełen wykaz literatury niemieckiej na ten temat.

¹⁸ Zob. *Zbiór rekognicji z lat 1524—1766*, w większości w formie luźnych aktów oprawnych w XIX w. w tomy oraz kilkanaście rekognicjarzy jako typowych ksiąg wpisów — AGAD, ASK, VI.

¹⁹ Jan von Hatten (Starszy) został ekonomem biskupim w 1567 r. Z racji swojego urzędu pełnił również obowiązki poborca podatkowego na terenie całej Warmii (zob. ADWO B 1, vol. 1, k. V) znosząc się w tych sprawach z kancelarią podskarbięgo pruskiego (zob. AGAD, Akta Ekonomii Malborskiej W 236, s. 279; W 238, s. 278) oraz po r. 1569 z kancelarią podskarbińską koronną (zob. AGAD, ASK, Rach. Król. 235, k. 115 v-116; Rach. Król. 241, k. 85—85 v; Rach. Król. 254, k. 41; ASK, I, 112, k. 168—170).

²⁰ M. Biskup, op. cit., s. 617.

1.

20 marca 1572

Deklaracja podatkowa rady miejskiej Nowego Miasta Braniewa

Oryginał w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Skarbu Koronnego, Rachunki Królewskie 379, k. 183—185. Składka kompletna, papierowa z filigranem papierni gdańskiej wyobrażającym dwa równoramienne krzyże w układzie pionowym w kartuszu pod koroną*, sześciokartkowa, formatu dudki o wymiarach 10×34 cm, zapisane tylko cztery strony. Pismo neogotyckie, bardzo czytelne, inkaust koloru ciemnobrązowego. Na k. 185 wycięta przez papier na podkładzie woskowym pieczęć o średnicy 35 mm, nieznacznie uszkodzona, posiadająca w otoku napis: [.] IVITATIS † N[.]VE † BRVNSB[.]G[.].... i przedstawiająca w polu pieczętnym tarczę a na niej dwa skrzyżowane pastorały. Na k. 183 oprócz oryginalnego nagłówka ręką archiwisty Wojciecha Kochanowskiego w I poł. XIX wieku: „1572. Roboty w Nowym Mieście Braunsbergu około zamku królewskiego”; w r. 1765 dopisano czerwonym grubym otówkiem: „N[.]numero 542”, odsyłającym do inwentarza archiwalnego z tego roku**.

[k. 184] Von den Heusern in der weitten Gassen gelegen, die zu 8 Gr. Jare den 20 Martii.

Mk. Gr.

[k. 184] Von den Heusern in der weitten Gassen gelegen, die zu 8 Gr. gegeben haben, der seind 30, macht am Gelde	12	—
Von den Buden und Erben in den Gassen, die zu 4 Gr. gegeben haben, der seindt 85, macht am Gelde	17	—
Vun [sic!] 34 Huben und 15 Morgen ieder Schilling ¹ vom Morgen, thut am Gelde	17	5
[k. 184v] Von denen, die von ihren Handtwercken zu 4 Gr. haben abgelegt, der seind 21, thut am Gelde	4	4
Von den armen Instvolcke, die zu 2 Gr. von 2 Personen haben abgelegt, der seindt 29 par, thut am Gelde	2	18
Von den Prantweingroppen	4	16
Von zweyen Höckerchen	—	13
Von den Handwercks gesellen	—	7
[k. 185] Von zwene Fischern	—	12

Die gantze Summa des königlichs Schosses thut am Gelde 59 Mk. und 15^a Gr., welchen einsamer Rath der Neustadt Braunsbergk dem^b Herrn c Johan von Hatten, Scheffer uff Helspergk², uberantwort und mit unserm Stadsigil betrefftig lassen. Sechen 1572 Jare den 20 Martii.

[pieczęć miejska]

* Por. J. Siniarska-Czaplicka, *Filigrany papierni położonych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej od początku XVI do połowy XVIII wieku*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1969, filigran 180 (bardzo podobny).

** Zob. przyp. 7.

^a Skreślono 8.

^b Wyraz przekreślony, nieczytelny.

^c Skreślono: Johahen.

¹ Trzy szelagi (Schilling) dawały 1 grosz.

² Lidzbarsk Warmiński, od połowy XIV wieku do r. 1795 siedziba biskupów warmińskich.

2.

[marzec 1572]

Deklaracja podatkowa rady miejskiej Reszla

Oryginał w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Skarbu Koronnego, Rachunki Królewskie 346, k. 7-7v. Składka kompletna, papierowa z filigranem prawdopodobnie pochodzenia niemieckiego wyobrażającym dwugłowego orła z koroną nad tarczą czteropoiną z figurami nieczytelnymi, dwukartkowa, formatu in quarto o wymiarach 16×20 cm, zapisane dwie pierwsze strony. Pismo neogotyckie, czytelne, inkaust koloru czarnego. Na k. 7v wyciśnięta przez papier na podkładzie woskowym pieczęć o średnicy 26 mm, przedstawiająca w polu pieczętnym dwudzielnie po lewej stronie niedźwiedzia, a po prawej pastorał; napis w otoku pieczęci nieczytelny.

[k. 7] Volgende Burgerschoss der Stadt Resiel^{a-a} von Hewsern ahm Runhe, Gassen, Buden ahm Rathhause facit und sunst ihn der Stadt gelegen Handtwerckern, Garthen von der Stadt voamsreckel. Ersthlihen ahm Runhe:

	Mk.	Gr.
23 Hewser, das Haws 8 Gr., facit	9	4
Im den Gassen 59, vom Hawse 4 Gr., facit	11	16
Von den Handtwerckern, ider 4 Gr., facit	9	4
Von Handtwercksgesellen	1	11
Von Buden ahm Rathhawse seindt, von ider 1 Gr., facit	3	3
Von andren Buden sindt 16, ider 6 Gr., facit	4	16
Von Huben	31	10
[k. 7v] Von den Gerthen	6	2
Von Brantinweyn	5	16
Von Loemuel und Walcmul	—	24

Von den Cramen unmogenden, der oder hynnen und bawsen der Stadt gelegen hat, der^b viel seindt, ist mihst gefallen haben auch nisht das Brodt.

Summa Summarum emthangen 84 [Mk.] 6^c Gr. und dem Herren Scheffer ubergoben. Zu Urkunt mith unserer Stadt Resiel Sigil versihert und uffgedrucket.

[pieczęć miejska]

^{a-a} Trzy krótkie, nieczytelne wyrazy.

^b Wyraz nieczytelny.

^c Poprawiono z cyfry 8.

TAX RETURNS FOR THE NEW TOWN OF BRANIEWO AND RESZEL
FOR THE YEAR 1572

SUMMARY

This publication of the tax returns for the town councils of the New Town of Braniewo and Reszel for 1572, preserved in the Central Archives of Ancient Documents in Warsaw, presents very valuable information about the state of these towns in the second half of the 16th century. The documents concerning Domestic Tax, (under the German name Schoss), contain detailed lists for both towns of dwellings, merchants' shacks, stalls, artisans, apprentices, tenants, the number of the town's fields under cultivation, etc. This information enables us to know the number of inhabitants, the standard of craftsmanship and the social structure of these two Warmian towns. It also demonstrates the well organised town book-keeping in Warmia in the second half to the 16th century.

This article is akin in nature to the authoritatively written work of M. Biskup who earlier discovered and published three similar documents from the towns Dobre Miasto, Lidzbark Warmiński and the Old Town of Braniewo. (*Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, No. 3, 1962, pp. 616—620).